

Jsmo děti mrtvol. Narodili jsme se mrtvé generaci, která prohrála a ztratila vše, co dává lidskému životu smysl – svou nezávislost, svou svobodu, svou hrdost, svou čest. Jak nás chtěli vychovávat, když v nás nedokázali pěstovat smysl pro krásu, smysl pro poezii, smysl pro spravedlnost, lásku k pravdě? Jediné, co v nás dokázali pěstovat, byla nenávisť.

My jsme ale přesto dokázali žít...

Předkec

Rok našeho narození byl příznačný – 1968. Narodili jsme se jako ztracená a zbitá generace. Nikdo se nikdy pořádně nestaral, kdo jsme a jak žijeme. My kluci jsme zájímali alespoň vojenskou správu. Holky nezajímaly nikoho. Vyrůstali jsme bez perspektivy.

Dnes je mi třidvacet. Raději bych byl, kdyby mi bylo nejmíň šedesát. Měl bych život za sebou. Takhle ho mám prý před sebou. Ale vůbec nevím, co přinese. Momentálně se mořím s touhle knížkou. Nevím, co mě to popadlo, že jsem s tím vůbec začal. Dru se s tím už rok. To není moc dlouho, já vím, ale já to už nosím hezky dlouho celé v hlavě. Od takových šestnácti nejmíň. V sedmnácti jsem sedl poprvé ke stroji a natůkal pracně prvních padesát stránek.

Pak jsem to nechal plavat. Raději jsem jezdil na vandry, chlatal a chodil na bigbity. Pak jsem začal studovat vysokou školu, a život stál čím dál víc za hovno. Těch padesát stránek jsem však nosil stále s sebou jako svůj talisman a v myšlenkách jsem se k nim neustále vracel.

17. listopadu 1989 nám na Národní třídě konečně ukázali, že jakousi starost o nás přece jen mají. Přes noc jsme se všichni stali bezejmennými hrdiny. Mluvil o nás celý svět. Posílali nám peníze (pak se ty prachy vypařily a dodnes nikdo neví kam).

Plný euforie jsem vytáhl na světlo boží těch padesát stránek a začal pokračovat. Bylo po revoluci, vstříc nám vycházela světlá budoucnost. Než jsem to stihl dopsat, všechno bylo jinak.

Asi v polovině jsem toho musel zanechat a vypadnout za hranice, abych poznal, že kapitalismus není zas tak velký zázrak. Vrátil jsem se na školu, abych zjistil, že všichni ti staří bolševici tam stále ještě zaclánějí a mají se dobře, zatímco moji bývalí spolužáci, kteří v životě ještě nikomu neublížili, nemají práci.

Tahle knížka měla končit happy endem. Po létech nasranosti a beznaděje revoluce, a pak už bude všechno oukej. Jenže už v lednu jsem takhle šel po Václaváku, a najednou koukám – všude plno lidí.

„Tak za copak to dneska manifestujeme?“ pomyslel jsem si. Ale nikde žádné transparenty, nikdo nevykřikoval žádná hesla.

Šel jsem se podívat zblízka. Lidé se tlačili, strkali do sebe a nadávali si.

„Ale, to už tady dlouho nebylo. Na copak to asi stojíme frontu?“

Prodral jsem blíž, a už jsem to viděl: Lidé se tu rvali o KRONIKU SAMETOVÉ REVOLUCE

„Život se vrací do starých kolejí,“ říkal jsem si a šel pryč. To jsem ještě nevěděl, že přesně za rok budu nucen vyslechnout ve vlaku tento rozhovor:

„Dušek včera prodával máslo po patnácti, byla jste se postavit?“

„Né, na co, já mám másla plný mrazičák, ještě za deset!“

„Šak já taky, ale byla jsem tam hned, jak otevíral, tak jsem koupila, co jsem unesla. Šak to u nás prodám o korunu draž.“

„A cukr nepotřebujete?“

„Ale kdež, já mám doma cukru sedmdesát kilo!“

„Jenom? To já mám doma sto! A rýže půl metráku!“

A tak jsem těch pár stránek s happy endem hodil do koše.

Narodili jsme se jako ztracená generace. Nikdo se o nás pořádně nestaral. Nikoho nezajímalo, kdo jsme a jak žijeme. My kluci jsme zajímali alespoň vojenskou správu, holky nikoho (snad kromě obchodníků s bílým masem).

Vyrůstali jsme bez perspektivy. Tak jsme alespoň chlastali a dělali bordel. Pak se krok dějin zrychlil a my byli z ničeho nic slavní. Dneska už zase nezajímáme nikoho. Jako ztracená generace jsme přišli na svět, jako zapomenutá z něj sejdeme. Tak alespoň chlastáme a děláme bordel...

Praha 20. 3. 1991

I. Velký mejdan

Utichl hluk na ulici
a pomalu se stmívá,
měsíc ještě nevyšel,
slunce právě zapadá.

Vítr hraje na stožáry osvětlení
tisíce strunných akordů,
a už jen minuta zbývá do setmění.

Pod podloubím bývalého zámku
je v kouři cítit nikotin –
– kdo jsou ti lidé,
kteří zde hrají na kytaru?
U vůně hořčice a párků
koná se oslava -náctin
s lahvemi levného alkoholu,
tíše a bez darů.

Vítr hraje na stožáry osvětlení
tisíce strunných akordů,
a už jen minuta zbývá do svítání.

Kdo mi řekne, co je dokonalá poezie tak, abych mu věřil, může ode mne chtít cokoliv. Vůbec by mě zajímalo, co je dokonalé a ideální. Já hledám ideál již dlouho a marně – ideálního člověka, ideální život, ideální společnost, ideální kulturu a ideální lásku. Nic z toho, co nás obklopuje, není ideální. Snad jenom já, já jsem ideální člověk. Jsem ideální, protože jsem se zbavil všech svých špatných vlastností: malichernosti, egoismu, závisti, škodolibosti, touhy po úspěchu a osvobodil jsem se od emocí.

Na lidi kolem sebe se dívám shovívavě a velkoryse jim odpouštím jejich chyby. Oni za ně nemohou, protože nejsou dokonalí. Svě vlastní chyby si však neodpouštím nikdy – jsou to skvrny na mé dokonalosti. Dokonalý člověk nesmí dělat chyby.

Ale přesto, že jsem jiný, že jsem víc než ostatní lidé, mám je rád. Jsou jako děti. Někdy mě baví dívat se, jak se honí za penězi, žebrají o lásku, dřou se pro trošku té světské slávy, ženou se za nějakým cílem a stavějí si nadoblačné zámky. Všichni jsou v zásadě sobečtí, ješitní a malicherní. Jsou otroky svých vášní. Dali by život za ukojení pohlavního pudu. Pro mnohé z nich je skutečně sex jediným smyslem života. Cítí potřebu uspokojit každou svoji žádost. Shánějí a hromadí kolem sebe předměty, a sami se stávají jejich zajatci.

Nejsou schopni vzdát se svých citeček. Podléhají náladám a stresům. Všichni se o něco bojí. Bojí se

o sebe, bojí se o ty, které mají (jak se alespoň domnívají) rádi a na kterých jim prý záleží. Nevědí a nechtějí vědět, že to jsou všechno jen závaží, která je stahují k zemi a brání jim v rozletu. V tom, aby žili naplno. Jen člověk, který se od toho všeho dokáže odpoutat, je dokonalý. Takový člověk jako by žil najednou několik životů.

JE TO NÁDHERNÝ POCIT BÝT DOKONALÝM ČLOVĚKEM!

Tak to je On. Sedmnáctiletý kluk. Co víc o něm říci? Je hezký (možná až příliš), je inteligentní (možná až příliš), je sečtělý (možná příliš na svůj věk). V hlavě mu neustále straší Nietzsche a jeho nadčlověk, stejně jako Marx a jeho nadhodnota. Je skvělý, je perfektní, až se stává nudným. Všechny jeho kroky vedou stále kupředu. Neustále k něčemu směřuje, za něčím jde. Zatím sice přesně neví, co to je, ale to není tak důležité. Něco se časem najde. Hlavní je držet stále přímý směr, neztrácet rychlost a důvěru v sebe. Je-li si toho člověk vědom, může jít s čistým svědomím, veselou myslí a hlavou hrdě vzpřímenou třeba až do prdele.

On nás nebude příliš zajímat. Jeho život je uspořádaný jako On sám. Stále něco dělá, nějakým způsobem se vzdělává. Je toho tolik, že nemá cenu s tím ztrácet čas. Jeho holka pro nás bude mnohem zajímavější.

Copak netuší, jak ho mám ráda? Je něžný a pozorný, ale je z něj stále cítit jakýsi chlad. Někdy to vypadá, jakoby ani neuměl doopravdy milovat. Jako by mu v tomto směru něco chybělo. Jinak je perfektní. Nic pro něj není problém, všechno dokáže vyřešit ke své vlastní spokojenosti. Všechno je mu jasné. Všechno je mu jedno, na ničem mu nezáleží, ani na mně ne.

Neváží si mě, vůbec si mě neváží. Jedná se mnou jako s nějakou hloupou naivní holčičkou, která prožívá svou první lásku. Snad mě ani nemá rád.

Toto byly Její hlavní starosti. Ona – kráska bez vady. Idol všech kluků. A tím jsme asi vyčerpali všechno, co o Ní lze napoprvé říci. Nemá žádné vyhraněné zájmy. Ráda se dobře baví a ráda tancuje. Ze všeho nejvíc asi nesnáší nudu. Úvahami o tváři světa svou rozkošnou hlavinku nezatažuje. Časem se však ukáže...

Oba byli stvoření městem. Jejich životy se však odehrávaly jakoby ve dvou různých světech. Ten jeho svět byl plný hlubokých úvah, abstraktních představ a snů. Ona přemýšlela jen o tom, co ji zrovna potkalo nebo čekalo, nebo co právě dělala. A neustále samozřejmě myslela na Něj a na sebe a na jejich lásku. Mohla se pro něj utrápit, zatímco On si na Ní vzpomněl málokdy. Ona si nesčetněkrát kladla otázku, proč s Ní vlastně chodí. Občas to napadlo i jeho.

Oba navštěvovali třetí ročník gymnázia. Do stejné třídy s nimi chodil Romantik – snílek, bláznivě zamilovaný do Ní. Láska jako z červené knihovny, kdy hrdina bloumá sám za měsíčných nocí po krajině a smutně si recituje ufnukané básničky ufnukaných básníků. Dát jí svou lásku jakkoliv najevo se neodvážil. Psal pro ni ukňourané básničky a skladoval je v zásuvce psacího stolu. Nestály za nic. Bylo v nich pokaždé něco z Hála, něco ze Seiferta, něco z Máchy a jen velmi málo z něj samotného. Ty básničky nemohly být dobré, protože nebyly upřímné, a upřímné nebyly, proto že ani jeho láska nebyla upřímná. Romantik byl skálopevně přesvědčen, že se jedná o ten nejryzejší cit. Byla to všaka jen póza. Ubohá představa, kterou si vytvořil, se kterou se sžil a do které byl zamilovaný ze všeho nejvíc. Takzvané utrpení, které prožíval, mu ve skutečnosti vyhovovalo, ba co víc, přímo si v něm liboval. Připadal si sám před sebou ohromně skvělý a čistý, že je schopen takového krásného a nezištného citu. Tak to viděl ve svých představách. Přenášel se do jiného, lepšího světa a unikal před realitou, která ho svou neodvolatelnou přítomností mučila víc než jeho nešťastná, vysněná láska. Jeho realita, to byla samota a komplex méněcennosti. Proč? Možná proto, že Romantik byl jedináček. Odmalička vystavený nesnesitelné lásce svých rodičů. Neustále hýčkaný a chráněný před zlem tohoto světa nejružnějšími zákazy a příkazy.

Ohýbej stromek, dokud je mladý, říká jedno staré české přísloví. Není hloupé. Ale znáte to – i nejchytřejší myšlenka může být pochopena špatně. Romantikovi rodiče pochopili přísloví doslovně. Ale člověk není stromek, aby se nechal jen tak přivázat ke kůlu. Zvlášť když je kůl zatlučený špatně, takže stromek se nemůže otáčet za světlem. Romantik navenek stále působil dojmem plachého, nesmělého a poslušného žáčka, který se nikdy neprotiví vyšší moci, ale už toho měl plné zuby. V jeho nitru se všechno bouřilo. Toužil se vymanit z těch pout, vyrvat se z kořenů a svobodně létat. Netroufal si. Jeho vystrašená dušička se raději uzavřela do samoty, ve které jediným útočištěm byly knihy. Ty ještě víc podněcovaly jeho fantazii a provokovaly k velkolepým toulkám po hvězdách, po kterých následovaly těžké pády do skutečnosti. Všechna bolestná probuzení vyústovala v deprese. Tehdy se často obíral svou nešťastnou láskou – to nebylo tak zlé, to byly okamžiky sladkobolného snění. Jindy se v něm jako zázrakem něco uvolnilo a všechno to z něj vyletělo na papír a dalo vzniknout veršům zcela jiným, než byly ty zamilované kýče pro Ni. Tyto verše byly skvělé – bez rýmu, bez rytmu a bez jakéhokoliv pořádku, ale zato plné citu, života a krásných myšlenek. To byly zase tvůrčí deprese. Mnohem častější však byly tyto případy:

Všechny ty kokety mi mohou být ukradené. Láska je jen fixní idea bláznů, hledajících něhu ženského těla. Z těch zmalovaných ksichtů se mi dělá nanic. Jedna jako druhá. Hop, pejsku! Na světě jen peníze a lži. Zatemňují mozek – mně, všem. Tolik dýmu! K čemu spěju? K čemu je dobré se otravovat na tomto světě? Jsem unavený, tak unavený. Hlava se mi asi rozskočí, jak je těžká. Myšlenky mi běhají stále jen v jednom bludném kruhu. Stále dokola: život – smrt – život – smrt... A co mezi tím? Chce se mi tolik spát, ale i kdybych spal tisíc let, tak té tíhy se nezbaším...

Ech, seber se, pitomče! Co ti to zas vlezlo na mozek? Zahod' ten nůž! Za něco snad ta komedie přece jen stojí. Když už za nic jiného, tak za to, vědět, co bude dál. A pak – ta představa – umřít, a nikde nikomu nechybět.

*Jsem blázen. Nebo se jím brzy stanu. Copak **tohle** je normální?*

On, Ona a Romantik byli výjimeční jedinci – tak jako ostatně všichni lidé. Stejně jako Sodoma, Prášek, Funkcionářka, Flegmatik a Smrdník. Jediný, kdo se od nich trochu odlišoval, byl Smrdník – byl totiž jejich třídním učitelem. Smrdník, tak mu v duchu říkal Romantik. To slovo si vymyslel pro ... všechny lidi, co mě serou... Romantika sral hlavně jeden typ

lidí – lidé, kteří jakýmkoliv způsobem otravovali život jiným. Ať už vědomě nebo z blbosti.

„To je jedno,“ vysvětlovat Romantik později Práškoví, „výsledek je stejný.“ Že Smrdník je smrdník, a to smrdník těžkého kalibru, o tom Romantik nepochyboval. Stále však váhal, zda ho zařadit mezi ty *uvědomělé* nebo ty *z blbosti*. Vážně to nebylo tak lehké poznat. Nejspíš proto, že Smrdník patřil k jakémusi intermediárnímu typu.

Čert ví, kde se v těch děckách bere tolik drzosti. Je neuvěřitelné, s jakou zarputilostí vám jsou schopna tvrdit do očí věci, kterým při nejlepší vůli nemůžete věřit. Já je plně chápu. Víím, že jsou ve věku, kdy na člověka působí velmi intenzivně mnoho nových vlivů. To je ovšem neopravňuje k jejich drzosti a aroganci! Mládež musí ve vztahu ke starší generaci vždy projevovat úctu a pokoru!

Co Smrdníka pravděpodobně činilo horším, než ve skutečnosti byl, bylo vědomí, že u svých žáků nemá absolutně žádnou autoritu. Za každou cenu se jí snažil získat – ale bohužel. Bylo to horší a horší. Nechápal, že autoritu nestačí chtít. Že ji člověk prostě musí mít. Smrdník si říkal, že chyba je v tom, že je málo přísný. Snažil se být přísnější, ale byl zase jenom všem pro smích. Byl člověkem neobyčejně malého vzrůstu, neobyčejně kulatého břicha

a neobyčejně špatných nervů. Takový Napoleonek. Představte si takovou figurku, jak drobnými krůčky vzrušeně cupitá mezi lavicemi a snaží se pouštět hrůzu na své žáky. Prská na dva kilometry daleko, břicho mu legračně poskakuje, jako by se pokoušel o nějaký orientální břišní tanec, a hlas přeskakuje do komické fistulky. Nejvíce se Smrdník ocital v úzkých, když měl vykonat nějaké nařízení *shora*.

Jako nedávno. V městečku byla dokončena důležitá stavba. Tehdy se říkalo stavba pětiletky. Byla kolem toho spousta slávy. Sám předseda vlády Lubomír Štrougal měl přijet fabriku slavnostně otevřít. Na některé lidi měla taková návštěva neblahý vliv. Najednou měli pocit, že nic není, jak má. Většinou to byla pravda, ale komu na tom záleželo? Postižení jedinci se však snažili na poslední chvíli všechno alespoň vizuálně vylepšit a nedostatky nějak zamaskovat. Tak se uklízelo, pulírovalo, zdobilo a chybělo málo, a i trávu by nějaký snaživec nechal natřít na zeleno, kdyby k tomu měl dost lidí. Lidi – to byl právě ten háček. Pánům na národním výboru se hezky vymýšlelo, jak co načančat, ale kdo tu práci měl udělat? V roce 1984 se už na stavby mládeže a *subotniky* nikdo dvakrát nehrnul. Jak už bylo v takových případech zvykem, vzpomněl si někdo na studenty.

Koneckonců, studují zadarmo, to učení berou dost hákem, troška práce na čerstvém vzduchu jim jen prospěje!

Smrdník se vrátil do třídy celý zpotený, neboť už to dopředu viděl špatně. Tušil, že to bude opět právě on, kdo získá nejméně brigádníků a soudružka zástupkyně ředitele ho zase nebude mít ráda.

Nejprve to zkoušel po dobrém. Vykládal o důležitosti a významu celé stavby, o tom, jak je pro městečko důležité, aby si soudruh předseda vlády odnesl co nejlepší dojem. Snažil se apelovat na city svých žáčků, kteří mu na to srali. Vykládal jim něco o nějaké jejich morální povinnosti, což jim bylo pro smích. Smrdník bloudil zrakem po jejich tvářích. Většina se tvářila nezúčastněně, některé pobaveně, a některé na něj dokonce shlížely s lehkým opovržením.

„Tak to ne,“ řekl si Smrdník a začal vyvolávat jednoho po druhém. „Půjdeš na brigádu, nebo nepůjdeš? Nepůjdeš? Proč ne?“

Někdo udal jako důvod důležitý fotbalový zápas, někdo tatínkovy narozeniny, jiný svou nepostradatelnou pomoc rodičům na chalupě. Někdo si žádnou výmluvu dost pohotově nenašel, a tak se jeho jméno ocitlo na seznamu „dobrovolných brigádníků“.

Jak se dalo očekávat, On se pohotově a přesvědčivě vytasil s něčím, co má naplánováno zrovna na dobu brigády, zatímco Romantik se raději smířil s neplánovanou pracovní sobotou.

„Tak a co ty?“ zeptal se třídní Flegmatika.

„Já nepůjdu,“ řekl klidně Flegmatik, aniž vzhlédl.

Smrdníkovi to v obličejí divně zacukalo, nicméně se přinutil předstírat klid a svou otázku opakoval. Flegmatik zavrtěl hlavou.

„Proč?“

„Nemám čas,“ opáčil Flegmatik klidným, pevným hlasem a stejně klidně se při tom díval Smrdníkovi do očí. Smrdník viditelně znejistěl. Chvilí váhal, zda na Flegmatika udeřit důrazněji, ale pak mávl rukou, jako že Flegmatik uvedl dostatečný důvod, a obrátil se na Práška.

„Nepůjdu,“ dostalo se mu stručně odpovědi a vzdorovitého pohledu.

Už samotná Prášková přítomnost vháněla Smrdníkovi adrenalin do žil. Prášek byl rebel a „tribun lidu“. Věčný oponent nejen Smrdníkův, ale i většiny ostatních kantorů.

„Proč?“ ptal se Smrdník a ve tváři začínal rychle nachovět.

„To je moje věc,“ pronesl Prášek klidně a ležérně tónem, který Smrdník klasifikoval jako provokativní.

„To vůbec není tvoje věc!“ pištěl a prskal Smrdník.

„Ale jo, je to moje věc. Jestli jsem se nepřeslech’, tak ta brigáda je dobrovolná, a tak ať na ni jde ten, komu se chce zadarmo zbytečně makat. Komu se nechce, ten nikam chodit nemusí, a mně se nechce.“

Na Smrdníka to byl silný tabák. Nejraději by toho hajzla vyhodil ze školy jednou provždy. Jenomže

Prášek dobře věděl, co si může dovolit. Takhle Smrdník pouze křepčil před tabulí, kroutil břichem a snažil se uvolnit si nervy filipikou proti drzosti a nestoudnosti dnešní mládeže, a především pak toho drzého grázla Práška. Práškoví to bylo jedno a stejně tak celé třídě. Všichni ze zkušenosti dobře věděli, že se jedná o závěrečné číslo představení. Za chvíli zazvoní, Smrdník se odpotácí do kabinetu, tam si dá meprobat a zítra už bude zase klid.

V sobotu pak byla ta brigáda, kde pár nešťastníků, na které došlo, práci spíše předstíralo a snažilo se co nejvíce času strávit kouřením a popíjením rumu v nejrůznějších úkrytech. Za týden pak přijel Štrougal, přestříhl stužku, se svou suitou si prohlédl závod a poté panstvo jedlo, pilo a hodovalo. Pouze samotný Luboš prý si moc neužil. Alespoň mezi lidem v té době kolovaly zvěsti, že všude, kam se Luboš hne, za ním jezdí doktoři s takovým vozičkem a z toho vozičky vedou do Luboše různé dráty a hadičky.

A pak šel život zase dál a bylo v něm ještě mnoho podobných výstupů mezi Práškem a Smrdníkem a všechny končily stejně.

Práškoví jsem dal jméno Prášek proto, že tak se říká, nebo říkalo, podobným typům u nás na Valašsku. Být práškem, to znamenalo mít *deku* alespoň do půl zad, chodit v ošoupaných džínách a ošoupaném semišovém nebo manšestrovém saku po tátovi, mít psinu z policajtů, nenávidět komunisty, do ničeho si

nenechat kecat a kantory buďto ignorovat, nebo si z nich dělat legraci (pokud se mezi nimi nevyskytla nějaká bílá vrána). Za to téměř božsky uctívat Boba Dylana, Jacka Kerouaca, Jima Morrisona či Egona Bondyho. Být práškem, to ale především znamenalo cítit v sobě ten zvláštní žár, kterému se říká žízeň po životě.

Také nám říkali máničky, hašíšáci, či prostě chuligáni. Já slyším ale pouze na práška.

Sodoma, Prášková holka, byla bezvadná kůže, na kterou pasuje všechno to shora uvedené. Sodoma jí říká proto, že ty počestné paničky a maminy, které byly schopné se v samoobsluze navzájem téměř pozabíjet pro poslední kilo mandarinek, když viděly Sodomu a Práška, jak se tiše vedou za ruce a nikoho si nevšímají, lomily rukama a lamentovaly:

„No vidíte to, pani? To je hotová Sodoma a Gomora. Tohle my si tu prosím pěstujem. Já bych je všechny...“

Říkat Práškoví Gomora, to se mi příliš nezamlouvalo, ale Sodomě Sodoma – proč ne?“